

GLAS

SLOVENSKE KULTURNE AKCIJE

Leto (año) XXVIII, 2

EL VOCERO DE LA ACCION CULTURAL ESLOVENA

julij 1981

bližnji kulturni večeri

v

buenos airesu

teološki odsek
11. julija
dr. jure rode:

cerkvena poroka neverujočih krščenih ljudi

teološki odsek
1. avgusta
prof. franc bergant:

zgodovina začetka po I. Mojzesovi knjigi

literarni in likovni odsek
15., 16. in 17.
avgusta

dostojevski v besedah in podobah

ob praznovanju 100-letnice pisateljeve smrti pripravljajo mladi z besedo in z razstavo marjana adamiča

filozofski odsek:
29. avgusta
andrej rot

razvoj pojmov: znak in pomen

v tisku je

vladimir kos spev o naši gori

ilustracije in oprema

akad. kipar france gorše knjiga je obljubljena vsem darovalcem jubilejnega sklada SKAkciji

Že zdaj opozarjamo na nagradni literarni natečaj,

ki ga bo SKA razpisala v prihodnjem GLASU na podlagi mecenskega daru Viktorja Pippa

iz Venezuele v ta namen

knjižna loterija

V nazadnje izišli številki „GLASA Slovenske kulturne akcije“ smo sporočili naročnikom in prijateljem, da smo radi gmotnih težav primorani začasno prenehati z izdajanjem Meddobja, knjig in obširnejšega Glasa.

„Začasno“, se pravi, dokler nam ne uspe poravnati naših denarnih obveznosti. Kako upamo priti do „finančne sanacije“ naše ustanove, smo tudi nakazali v zadevnem sporočilu.

Prvi ukrep je sledeč:

SKA ima svoje bogastvo v okrog 12.000 izvodih raznih knjig, poleg Vrednot, Meddobja, etc., ki smo jih izdali v teku let. Namesto da bi se nam te slovenske knjige prašile po policah in bi jih uničeval knjižni mol, naj jih posredujemo našim ljudem v izseljenstvu in zamejstvu, ko še ni upanja, da bi jih v bližnji bodočnosti mogli nuditi rojakom v domovini; obenem bi si s tem pomagali iz gmotne zadrege in spet začeli z izdajanjem pred vsem revije „Meddobje“, ki je edina slovenska kulturna revija v izseljenstvu.

Za doseg tega dvojnega cilja smo zamislili izvedbo knjižne loterije, ki jo s tem predlagamo našim prijateljem s prošnjo, da pri njej sodelujejo in s tem pomagajo knjigam Slov. kulturne akcije v slovenske domove, ustanovi pa k nadaljevanju izdajanja svojih publikacij.

PRAVILNIK

1. – I. knjižna loterija SKA 1981 bo razdelila 200 dobitkov v razpoložljivih knjigah Slovenske kulturne akcije v vrednosti 50 dolarjev vsak, po seznamu in ceni, objavljenem na naslednji strani tega GLASA.

2. – Vsak, ki bo dobitek zadel, si bo mogel izbrati izmed knjig, navedenih v seznamu, v omenjeni vrednosti.

3. – SKA bo razposlala svojim naročnikom po 10 srečk, ki veljajo v Argentini po 20.000 pesov, zunaj nje pa 5 dolarjev oziroma protivrednost v drugih valutah, s prošnjo, da jih sami nabavijo oziroma ponudijo v nakup svojim slovensko knjigo ljubečim znancem in prijateljem. – Poverjeniki bodo prejeli v razprodajo še več srečk.

(Ako bi kdo želel imeti še več srečk, naj blagovoli sporočiti čim preje, da mu jih naknadno odpošljemo.)

4. – Žrebanje bo pred zadevno komisijo, katere sestavo objavimo v prihodnjem Glasu, in sicer v Buenos Airesu dne 26. decembra ob 20 v Slovenski hiši.

5. – Do začetka tega meseca decembra 1981 je treba poslati na sedež SKA v Buenos Airesu (Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires 1407, Argentina) izkupiček prodanih srečk (oziroma neprodane srečke nazaj), skupaj z naslovom (naslovi), na katerega naj SKA odpošlje dobitke; v ta namen je naslov (naslove) napisati na vrnjene kupone prodanih srečk in te kupone poslati SKAkciji skupaj z vplačilom.

6. – Poleg tega naj se na kupon napišejo knjige (v vrednosti 50 dolarjev), ki jih kupec srečke iz navedenega seznama želi dobiti v primeru, da njegova srečka zadene. More pa kupec srečk navesti samo: „Sporočim“ in nam v tem primeru javi, ko izve, da je njegova srečka zadela.

7. – Knjige-dobitke SKA odda oziroma odpošlje v inozemstvo s priporočeno pošto v teku enega meseca po žrebanju.

Lepo prosimo vse, ki jim srečke in številko tega Glasa z letalsko pošto pošljemo ali kako drugače oddamo, da se za njih nakup oziroma prodajo zavzamejo in nam pošljejo vsaj do začetka decembra zadevni izkupiček z izpoljenimi kuponi in naslovi prodanih srečk oziroma neprodane srečke nazaj.

Če prijatelji SKA pokupite vsaj 5.000 srečk, si upamo znova začeti z izdajanjem naših publikacij že z novim letom.

Iz ljubezni do slovenske kulture v izseljenstvu bo vsak član, naročnik ali prijatelj SKA storil vse mogoče v ta namen!

Odbor Slovenske kulturne akcije

92 1560/1022

knjige za loterijo

SEZNAM KNJIG IN NJIH CENE, KI PRIDEJO V POŠTEV PRI I. KNJIŽNI LOTERIJI SKA 1981.

	PESI	DOL. ZDA		PESI	DOL. ZDA
POEZIJA			Marolt-Debeljak: PETKOVŠEK	72.000	18
BALANTIČ (v priredbi Fr. Papeža)	60.000	15	Mauser: JERČEVI GALJOTI	32.000	8
Dante-Debeljak: PEKEL	60.000	15	Mauser: NA OZARAH	32.000	8
Debeljak-Papež: ANTOLOGIJA SLOV. IZSELJ. PESNIŠTVA	80.000	20	Pregelj: MOJ SVET IN MOJ ČAS	72.000	18
Hribovšek: PESEM NAJ ZAPOJEM	40.000	10	Rudolf: ČISTO MALO LJUBEZNI	32.000	8
Kos VI. LJUBEZEN IN SMRT IN ŠE KAJ	40.000	10	Velikonja: LJUDJE	52.000	13
Majcen-Zore: DEŽELA	32.000	8	Velikonja: ZANKE	48.000	12
Mauser: ZEMLJA SEM IN VEČNOST	44.000	11	RAZMIŠLJANJA, ŽIVLJENJEPISI		
Papež: OSNOVNO GOVORJENJE	32.000	8	Sv. Avguštin-Lukman: KNJIGA O VERI	20.000	5
Puškin-Debeljak: CARICNA	12.000	8	Brumen: ISKANJA	32.000	8
Puškin-Debeljak: RIBICA	12.000	3	Brumen: NAŠ IN MOJ ČAS	80.000	20
Šoukal: PESMI	32.000	8	Dolenc: MOJA RAST	40.000	10
LEPOSLOVJE			Komar: POT IZ MRTVILA	32.000	8
Bükvič: LJUDJE IZ OLŠNICE	40.000	10	Papež: ZAPISI IZ ZDOMSTVA	32.000	8
Bükvič: ZGODBE IZ ZDOMSTVA IN ŠE KAJ	40.000	10	Naročniki in prijatelji SKA imate verjetno večino		
Gerzinič: DNEVI SMRTNIKOV (Antologija)	40.000	10	teh knjig že v svojih knjižnicah. A vam bodo knjižni		
Ilija: HUDA PRAVDA	40.000	10	dobitki kljub temu prav prišli – za obdarovanje dru-		
Jurčec: LJUBLJANSKI TRIPTIH	40.000	10	gih, ki teh knjig še nimajo, zlasti mladih. Lepa knjiga,		
Kociper: NA BOŽJI DLANI	48.000	12	v svobodi izseljenstva v žrtvah izdana – dragocen za-		
Kremžar: SIVI DNEVI	32.000	8	klad! Tudi domovi novega rodu naj si ostvarijo pri-		
Krivec: PIJ, FANT, GRENKO PIJAČO!	40.000	10	čevalca in ohranjevalca svoje slovenske zavesti: SLO-		
Kunčič: GORJANČEV PAVLEK	24.000	6	VENSKO KNJIŽNICO.		
Kunstelj: BUTARA	40.000	10	ROJAKI! Prosimo Vas, sezite množično po srečkah knjiž-		
Majcen: POVESTICE	32.000	8	ne loterije – slovenstvu v rast in Slovenski kulturni akciji		
			v pomoč!		

slovenska knjiga nas dela močne

ali kako me je nekoč obiskal japonski gangster.

Vladimir Kos

Tudi ta dogodek vam moram opisati, ne zato, ker se še zmeraj veselim svojega življenja, marveč zaradi luči, ki se je tisti večer razlila po moji periferijski sobici. Morate mi oprostiti, da imenujem čas „nekoč“, gangsterju pa rečem le „on“: naš del periferije šteje več kot 600.000 prebivavcev, čigar določeni odstotek tvorijo gangsterji, s katerimi človek ravna kakor s smodnikom, to je, kar se da previdno. Eden izmed teh, lepo oblečen, je vstopil tisti večer v mojo sobico. Po govorici sodeč je imel za seboj šole; oči so me gledale razumno, v še mladem licu pa je bilo nekaj trdih, krutih potez, ki so se zdele, da prihajajo nekje iz globine. Svoje ime je le zamomljal, tako da še danes ne vem, kako se imenuje; potem je brez ovinkov prešel v monolog: pred letom dni se mu je rodil nezakonski otrok (Japonci pravijo takemu otroku „otrok iz ljubezni“...) in če bi za to zvedela njegova žena, hči glavnega gangsterja (ki mu Japonci pravijo „mojster“), bi ga dala ubiti. Zlahka bi on ubil enoletnega otroka (brez bolečin, mi je slovesno zatrdil), a tista druga žena ga obožuje in ga hoče spraviti v kakšno zavetišče. On ve, da imamo tukaj na skrbi 40 otrok; dobro bo plačal, če mu otroka prevzamemo... Vprašal sem ga (s kar se da ravnodušnim obrazom), ali ga pri okrajni upravi poznajo, ker da pri nas socialni uradniki prebrskajo vsako družinsko malenkost, saj ne prejemo denarja od družin, ki so tako revne, da ne morejo plačati, ampak od mestne uprave. „Tisti...“ (tu je rabil besedo, ki je ni v običajnem japonskem slovarju), „me kar ne morejo pozabiti!“ (kar sem mu rad verjel.) Za hip me je pogledal, kot da bi me hotel opredeliti s „tisti-mi...“, čeprav vem, da se je obnašal v sponah svojega življenja, ne da bi mi nameraval kaj hudega. In ne da bi spremenil barvo ali potezo svojega ble-

dega obraza, je dodal: „Hvala za pojasnilo! Otroka bom ubil.“ Takoj sem mu vrnil pogled in se zazrl v njegove oči, ki pa so ostale neprodirljive; tako sem ravnal, ker so me vojna leta naučila, da je najboljša obramba napad. Kakor da se razgovarjava o vremenu in cenah, sem mu rekel: „Razumem. A še ena možnost je.“ Bolj kot njegovemu obrazu sem govoril njegovi duši, ki je morala biti nekje na dnu teh rjavih oči. Da je v pristanišču Jokohama zavetišče, ki ga vodijo katoliške sestre, ki niso tako odvisne od mestne uprave kot smo mi; da je prednica moja dobra znanka (rabil sem kar se da nevtralnno besedo, da me ne bi napak razumel...); s to vizitko (ki sem jo potegnil iz žepa) in z otrokom naj gre tista druga žena sestro obiskat. Svoj napad sem razvil: povabil sem ga na skodelico kave; če jo bo sprejel, bom vedel, da se bo ravnal po mojem nasvetu in bo otrok živel. Kakor da vem, da bo tako ravnal, kot sem od njega pričakoval, sem primaknil stolček (doslej sva bila stala) in on je sedel. Kavno imam zmeraj pri roki; v eni minuti je servirana – na vodi ali na kropu, kakor hočete; tej vrsti kave pravimo tukaj instanto, kar izvira iz ameriške Instant Coffee. S skodelico kave v roki se je ozrl po moji sobici, katere police so vse obložene s knjigami. Pogled mu je obstal na skupini knjig, ki mi jih je bila podarila SKA; da niso angleške, je vedel. Razložil sem mu, da so naši ljudje morali bežati zaradi svobode (ki jo japonski gangsterji obožujejo in razumejo po svoje), da pa so v daljni Južni Ameriki (z roko sem se dotaknil stenskega zemljevida) ustvarili (rabil sem japonsko besedo „napravili“) nov dom in novo knjigo. „Ni nas dosti, a knjiga nas dela močne.“ Pokimal je, brez besede odložil skodelico takorekoč neizpite kave (pozabil sem mu ponuditi sladkor, kar mi

je še danes žal), me še enkrat pogledal na tisti prodorni način (ki sem mu ga rade volje vrnil) in enostavno odšel. Kljub silnemu vetru sem zaslišal motor; gangsterji se radi vozijo v velikih avtomobilih.

A slovenska knjiga nas dela močne. Kakor vsaka druga knjiga govori, razlaga, uči, pripoveduje, svari, razveseljuje. Njene besede so slovenske, to je, vkoreninjene v otipljivih in zato živo umljivih stvarih narave in človeka. Vsak drug jezik, ki se ga še naučimo in pomeni dodaten zaklad, predpostavlja tisti prvoten stik z življenjem, ki se razodeva v najrazličnejših slovenskih besedah. In tudi če se ne strinjamo s kakšno slovensko knjigo, je naš odpor toliko bolj pristen in na svoj način dopolnjuje našo izobrazbo.

Slovenska knjiga nas dela kakovostno močne. Ljudje, ki jih srečavamo, in šole, ki jih obiskujemo, postanejo po določenem času del preteklosti. Knjige pa ostanejo. Lahko bi rekli, da živim na koncu sveta; in vendar

živim tudi v osrčju Slovenije, ker me obdajajo slovenske knjige.

Tudi ko bi kdaj nesli k pogrebu „zadnjega Slovenca“ in bi se tujci naselili na ozemlju sedanje Slovenije, bi Slovenci še zmeraj živeli v knjigah – dokler jih bo kdo znal brati! Na vse ostale čudovite stvari, ki jih je ustvaril slovenski duh v velikem svetu, bo lahko tujec položil svojo roko in svojo denarnico; knjig kot takih pa si ne bo mogel prisvojiti brez znanja slovenščine; in ko bo v njem zaživela, bo zaživela tudi Slovenija „zadnjega Slovenca“. Pod tem vidikom „zadnjega Slovenca“ nikoli ne bo; SLOVENSKA KNJIGA NAS DELA NESMRTNE.

Vladimir Kos.

VINKO BELIČIČ, TRST

petindvajset let slovenske kulturne akcije

Koledar goriške Mohorjeve družbe za 1981 je objavil naslednji kratki, a izčrpan in točni zapis o četrstoletni zgodovini naše ustanove.

V drugačno svobodo

Prve dni maja 1945, ko se je zmagovita Osvobodilna fronta s terena bližala Ljubljani, da prevzame oblast, se je cel kos slovenskega naroda vzdignil na begunsko pot preko Karavank v tujino. Med tistimi tisoči so bili, kot sem nekje zapisal, „vsi stanovi: preživeli politični vodniki, (ljubljski) škof s številno duhovščino, ljudje vseh izobrazbenih stopenj in poklicev — pravniki, šolniki, umetniki, časnikarji, študenti, kmetje in delavci z družinami, fantje in dekleta“.

Ko je minila nevarnost prvih poveljnih let, da bi bili iz begunskih taborišč v Avstriji in Italiji vrnjeni tja, od koder so se umaknili — pod komunizem, ki je v najtrši obliki zavladal v Sloveniji — (vsem je bila pred očmi usoda vrnjenih domobrancev), se je začelo razseljevanje. Odhajali so v svet, kamor in kakor je kdo mogel: v Avstralijo, v Kanado, v Združene države in še drugam.

Glavnina — preko 6000 beguncev je bila med leti 1947 in 1950 sprejeta v Argentino, ki je s svojo prostranstvo še najprej obetala streho in kruh. Nekaj se jih je razpršilo po redko naseljeni državi, največ pa jih je ostalo v velikem Buenos Airesu. Sposobni, delavni in po životarjenju v taboriščih spočiti so se takoj vrgli na delo. Z lastnimi močmi so si naglo postavili temelje za gospodarski in kulturni razmah. Ustanavljali so društva, izdajali časopise, gradili težaje in vobče v kipečem zagonu ustvarjali nekakšno „Malo Slovenijo“. Razvejani tisk — politični, verski, družinski — je čvrsto povezoval nove naseljence.

Ustanovitev SKA v Buenos Airesu

V vrhnji, izobraženski plasti novih argentinskih Slovencev je bila skupina ljudi istega duha ter istih idealov in ciljev. Ti ljudje v najboljših letih (rojeni nekako v dvajsetletju 1900-1920) — laiki in duhovniki — so v začetku leta 1954 stopili skupaj z namenom, da ustanovijo kulturno matico, ki naj poveže vse zdomske kulturne ustvarjalce in katero naj vodi najvišja kakovost. Sklenili so nadaljevati vrhunsko kulturno tradicijo katoliške smeri, ki je bila v domovini nasilno pretrgana. Dne 20. februarja 1954 je bila poklicana v življenje Slovenska kulturna akcija. Rojstni kraj Granaderos 61, Buenos Aires.

Kdo so bili njeni ustanovitelji?

Odločilni pobudnik je bil lazarist Lado Lenček. Vodilni duh: esejist Ruda Jurčec, najbolj razgledan med njimi. Ostali „Argentinci“: Tine Debeljak, slavist, urednik bivšega Doma in sveta; Alojzij Gerzinič, slovenist in glasbenik; Marjan Marolt, umetnostni zgodovinar; Zor-

ko Simčič, pisatelj. Dalje: Pedagog Vinko Brumen, profesor moralke Ignacij Lenček, filozof Milan Komar in še drugi.

Prvi člen ustanovnih pravil se je glasil: „SKA je družba, ki ima namen pospeševati in posredovati kulturne stvaritve, zlasti slovenske, in to v krščanskem smislu.“ V tem okviru je bila poglavitna vloga namenjena tiskani besedi, ki lahko najuspešneje premaguje čas in prostor. Ustanovljena sta bila revija Meddobje in ob nji kot nekako mesečno poročilo tajništva Glas SKA; razen tega je program predvideval izdajanje knjig tistih avtorjev, ki jih je povojna Slovenija zavračala, in nadaljevanje zbornika Vrednote. Kako bodrilen je bil odziv kulturnih delavcev v slovenski diaspori na vabilo odbora, kažejo imena „ustvarjalnih članov“, ki jih najdemo že v prvih letnikih omenjenih publikacij: France Dolinar, Vladimir Truhlar in Rafko Vodeb v Rimu, Vinko Beličič in Mirko Javornik v Trstu, Karel Mauser, France Gorše in Alfonz Čuk v ZDA, dalje „Argentinci“ Srečko Baraga, France Glavač in Branko Rozman, Vladimir Kos iz Tokia in še vrsta drugih.

V Buenos Airesu se je SKA organizirala po odsekih, ki so imeli vsak svojega vodjo. Ti odseki — filozofski, glasbeni, gledališki, likovni (umetnostni), literarni, teološki in zgodovinski — so skrbeli za redne kulturne večere, katerih se je v 1. sezoni udeleževalo povprečno 95 ljudi.

SKA pod Rudo Jurčecem

Prvi predsednik SKA je bil Ruda Jurčec. Njegovo 15 let dolgo vodstvo (do 1969) zajema prvi dve razdobji njene zgodovine: najbolj sveži in najplodovitejši. Zlasti v prvi dobi (1954-1964) je vse lepo teklo v slogu in zadovoljstvu. SKA je za svoje publikacije zbrala kar 37 poverjenikov v 12 državah: v Angliji, Argentini, Avstraliji, Avstriji, Belgiji, Braziliji, Čilu, Franciji, Italiji, Kanadi, Venezueli in ZDA. Ustvarjalni duh in vera v poslanstvo po svetu razpršenih slovenskih ideoloških emigrantov-kulturnikov sta zbrisala meje med kontinenti. Ob 5. obletnici beremo v Glasu SKA: „... (SKA) ima veliko družino članov, prijateljev, mecenov (teh — žalibog — nekaj manj), lepo število razstav, koncertov, gledaliških predstav in predavanj v svojem „curriculum vitae“ in 30 knjižnih izdanj, v skupni nakladi 26.000 izvodov...“

Ko se je 23. maja 1964 slikala desetorica buenosaireskih sodelavcev Meddobja ob desetletnici SKA, je v Rimu 2 vatikanski koncil že nakazoval smernice pokoncilske Cerkve. Novi duh je prevzel tudi nekatere člane SKA in jo počasi razcepil. Prvi piš je prišel iz Rima, ko je R. Vodeb poslal Meddobju v objavo svoj razgovor pod Kvirinalom, datiran 24. maja 1965. Uredništvo revije pa je njegov razgovor s profesorjem Gre-

gorijanske univerze p. VI. Truhlarjem odklonilo. Ni pač preneslo očitka emigraciji, da razmer v domovini ne presoja pravično, da je polemična, stranska, torej pristranska. (Izšel je v 1. št. trž. Mladike 1966). Vodeb, ki je bil od VI. letnika Meddobja tretji sourednik (druga dva sta bila Simčič in Jurčec), je po VIII. letniku pustil revijo in SKA; enako je storil Truhlar. Začelo se je ideološko razkrajjanje.

Kriza ob petnajstletnici in nova smer

Kriza SKA je dosegla višek ob 15. obletnici, ko je šlo na občnem zboru 22. marca 1969 za nova pravila. Ena skupina je za 1. člen predlagala tole besedilo: „SKA je organizacija slovenskih protikomunističnih kulturnih delavcev in podpornikov v zdomstvu, ki hočejo z ustvarjalnim in posredovalnim delom prispevati k obrambi in bogatenju duhovnih vrednot človeka in narodne skupnosti, ter se vključuje v boj za svobodo slovenskega naroda.“

Zmagal pa je predlog, ki je SKA takole definiral: „SKA je organizacija slovenskih zamejskih in zdomskih kulturnih delavcev, ki žele z ustvarjalnim delom pomagati pri ustvarjanju in širjenju kulturnih vrednot, posebno slovenskih. Idejni temelj organizacije je naravni etični zakon, potrjen in izpopolnjen po krščanskem svetovnem nazoru.“

Očiten je v tej opredelitvi poudarek na krščanskem etosu in na v njem vključenem odporu proti dialektičnemu materializmu, ne najdemo pa deklariranega antikomunizma, ker ga je 2. vatikanski koncil odpravil, in tudi ne politične prvine, s katero se je končaval odklonjeni predlog.

Tedaj so se od SKA ločili R. Jurčec, A. Geržinič, B. Fink, Fr. Dolinar, M. Javornik in še nekateri drugi. Rodil se je Sij slovenske svobode, ki je urednik Jurčec dal bojevito protikomunistično in protijugoslovansko smer, obenem pa je objavil zoper koncilске reformne skrajneže.

Desetletje Tineta Debeljaka

SKA je tako ob petnajstletnici dobila nova pravila in novo vodstvo. Predsednik je postal Tine Debeljak. Glas SKA, ki ga je Jurčec zadnja leta usmerjal v politično in ideološko polemiko, se je omejil na krotke članke o organizaciji ter o nje delu in dosežkih članov. SKA se je čutila osiromašena, ko jo je zapustilo toliko uglednih peres. Drži pa tudi, da so stopala v ospredje nova, mlajša. Med njimi naj omenim Nika Jeločnika, ki je 1971 prevzel uredništvo Glasa SKA ter mu dal čustveno in vsestransko dinamičnost in zanesenost, a ga hkrati tudi bolj odprl dogodkom in pojavom v Sloveniji in v zamejstvu, medtem ko je France Papež isto leto postal urednik Meddobja.

Za desetletje 1969-1979 je značilno rahlo pešanje delovanja SKA. Publikacije izhajajo z zamudo, napovedane knjige so v zaostanku. Vzroki? Finančne težave, zlasti zavoljo nenehne hude argentinske inflacije; rahljanje vezi med matico, sodelavci in naročniki zaradi zemljepisnih razdalj; predvsem pa utrujenost, staranje in umiranje tistih, ki so prišli iz domovine kljub pretresu polni telesnih in umskih moči. Od rojstva SKA 1954 do nje srebrnega jubileja 1979 so odšli v večnost: M. Marolt, Ign. Lenček, A. Čuk, R. Jurčec, VI. Truhlar, K. Mauser, S. Baraga in še kdo. Nadomestila zanje ni; od zamejstva in zlasti zdomstva je težko pričakovati naraščaj.

Na občnem zboru 25. maja 1979 je SKA drugič zamenjala vodstvo. Tine Debeljak je bil povzdignjen v „častnega predsednika“, delovni predsednik pa je postal Lado Lenček in tajnik N. Jeločnik. O proslavi petindvajsetletnice, ki je bila 13. oktobra 1979, po-

roča slavnostna številka Glasa SKA na 40 straneh z rahlo otožnim in vendar zaupnim pogledom v prihodnost.

Kratek pogled na 25 let dela SKA

Poglavitni vir za zgodovino SKA je GLAS SKA, ki je v dosedanjih 26 letnikih na skupno 2200 straneh sproti in izjerno poročal o njenem življenju. Najdejo pa se v njem tudi temeljiti članki, ki bi jih človek prej pričakoval v reviji. Drugi vir, ki bo dostopen seveda šele kasnejšim zgodovinarjem, je korespondenca med njenimi člani, o kateri smo lahko prepričani da je obilna.

Uspeh najtrajnejše vrednosti, ki ga je v četrto stoletja dosegla SKA, pa je revija Meddobje. Značilni so zanjo navezanost na domovino Slovenijo, kulturna povezava s svetom in poglobljanje v tla Argentine. Pred nami je 16 letnikov, ki jih navadno sestavljajo po trije zvezki, in 2 zvezka XVII. letnika, skupaj 5204 strani. Dodati je treba likovne priloge na umetniškem papirju, brez katerih ni noben zvezek. (Tudi Avgust Černigoj se je uvrstil mednje.) Na koncu V. letnika (1959) je revija priobčila seznam dotedanjih sodelavcev: 59 piscev in 7 likovnikov. Tiste čase je bilo Meddobje po mnenju mnogih sploh najboljša slovenska revija. S Primorskega so se v Meddobju doslej oglašali: pretežno v prvih letnikih Anton Kacin, M. Javornik, Rado Lenček in St. Janežič, v osrednjem obdobju M. Jevnikar z letnimi pregledi slovenskih knjižnih novosti, v zadnjih letih A. Rebula in Fr. Jeza, medtem ko V. Beličič samo v štirih letnikih ni navzoč.

Daljšim spisom je bil namenjen znanstveni zbornik Vrednote. Publikacija je kot „glasilo delovnega občestva za Slovenski katoliški institut“ izšla prvič 1951 (v 4 številkah), od 1954 do 1968 pa so v okviru SKA pod uredništvom R. Jurčeca izšle še nadaljnje 4 knjige. Posebno poglavje zaslužil prikaz izvornih, v glavnem leposlovnih knjig, ki jih je doslej izdala SKA. Žal pa se moramo omejiti le na nekatera dejstva. S tremi božičnimi literarnimi nagradnimi razpisi (1955, 1956 in 1959), z „Velikonjevo nagrado“ (1965, za 20. obletnico ustrelitve N. Velikonje in z dvema leposlovnima nagradnima razpisoma „dr. Ign. Lenčka“ (1975, 1976) je SKA želela spodbuditi in poživiti literarno ustvarjanje med Slovenci v svetu. Deloma po zaslugi neznanih mecenov, še bolj pa iz nagibov čistega idealizma so v središču zdomske Slovenije Buenos Airesu lahko izhajali romani, povesti, knjige kratke proze, pesniške zbirke, potipisi, monografije, spomini, razmišljanja itd. – desetine knjig izpod peresa najrazličnejših piscev, ki za svoje delo niso mogli pričakovati nobenega honorarja. Dvakrat je izšlo tudi zbrano delo pesnika Fr. Ealantiča, ki ga domovina še vedno ne prenese. Čas edini bo lahko pravično presodil vrednost literature, ki jo je v življenje priklicala SKA. Že danes pa lahko rečemo, da je v nji nemalo dobrega. Saj je tržaške velikonočne literarne nagrade Vstajenje, ki se podeljuje od 1963, bilo doslej deležnih šest avtorjev iz vrst SKA.

Zaprto in molk Slovenije

SKA kot stvaritev ideološke emigracije seveda ni mogla računati na razumevanje in pomoč matične domovine. In res se je SR Slovenija pred njo zavarovala z zaprto mejo in z ignoriranjem. Med sodelavce SKA so se doslej od tam upali stopiti trije: danes že pokojna Stanko Majcen (najprej pod psevdonimom „Fran Zore“) in Ivan Dolenc ter Ivan Mrak. V to „zamolčevano in prepovedano deželo“ je v zadnjih letih kratko posvetil samo literarni zgodovinar Jože Poggačnik. Veliko zanimivega, lepega in hvaležnega dela torej čaka bodoče slovenske doktorande, bodisi slaviste kot tudi druge.

(21. sept. 1980.)

CORREO ARGENTINO COR. CENTRAL y SUC 7	TARIFA REDUCIDA CONCESION 6228
	R. P. I. 1328339

GLAS je glasilo Slovenske kulturne akcije. Urejuje ga José Petric, Zapiola 1723, I D, 1426 Buenos Aires, Argentina. Tisk Editorial Baraga del Centro Misionar Baraga, Colón 2544, 1826 Remedios de Escalada, Pcia. Buenos Aires, Argentina. Vsa nakazila na: Alojzij Rezelj, Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires 1407, Argentina - Editor responsable Slovenska kulturna akcija (Ladislav Lenček CM), Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires 1407, Argentina.